

TLAČOVÁ SPRÁVA

Zákonnosť a efektívnosť trestného konania s dôrazom na prípravné konanie - spoločné vyhlásenie

Bratislava 30. 06. 2022

Zástupcovia Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky a Slovenskej advokátskej komory prijali po odbornovo-vedeckej rozprave a okrúhlym stole „Zákonnosť a efektívnosť trestného konania s dôrazom na prípravné konanie“ ako spoluorganizátori podujatia uskutočneného na pôde Právnickej fakulty UK spoločné vyhlásenie k aktuálnej téme zlepšovania zákonnosti a efektivity prípravného konania:

„My, predstavitelia najvyšších justičných orgánov, akademickej sféry a advokátskej samosprávy, považujeme v kontexte aktuálneho vývoja v justícii za potrebné zdôrazniť niekoľko základných princípov, bez ktorých nemôže byť úspešne naplnený účel trestného konania (t.j. spravodlivé potrestanie páchatel'ov pri súčasnom rešpektovaní základných práv a slobôd):

- Účinný boj proti trestnej činnosti a spravodlivé potrestanie jej páchatel'ov je možné dosahovať **výlučne zákonnými prostriedkami**, a to pri plnom **rešpektovaní základných práv a slobôd** fyzických a právnických osôb. Každý pokus uplatňovať v trestnom práve prístup „účel svätí prostriedky“ musí byť odmietnutý ako neakceptovateľný a nezlučiteľný s princípmi demokratického a právneho štátu.
- Nevyhnutným predpokladom spravodlivého trestného procesu je, aby každé relevantné podozrenie zo zneužitia inštitútov trestného konania, osobitne väzby ako zaistovacieho prostriedku, bolo spoľahlivo vyšetrené.
- Štát – reprezentovaný predovšetkým zákonodarnou a výkonnou mocou - je povinný vytvárať orgánom činným v trestnom konaní, súdom i obhajcom taký zákonný rámec pre ich pôsobenie, aby bolo možné viesť trestné konanie **efektívne**, avšak nikdy **nie na úkor znižovania základných práv a slobôd garantovaných Ústavou Slovenskej republiky a medzinárodnými dohovormi**. Súčasťou účinnej ochrany práv zároveň musí byť aj **dôsledné rešpektovanie nielen autonómneho postavenia orgánov činných v trestnom konaní, nezávislosti súdov a sudcov, ale i nezávislého výkonu advokátskeho povolania a nezávislosti advokátskeho stavu**.
- Trestné právo ako celok i jeho jednotlivé inštitúty je potrebné uplatňovať s ohľadom na princíp **ultima ratio** a jednotlivé zásahy do základných práv a slobôd musia byť realizované len v naozaj nevyhnutnom rozsahu na dosiahnutie účelu trestného konania. V konkrétnostiach ide o rešpektovanie aj (no nielen) týchto pravidiel:
 - **Náležitú odôvodnenie rozhodnutí orgánov prípravného konania, ktoré dáva odpoveď na všetky pre rozhodnutie relevantné otázky.**

- Orgány činné v trestnom konaní si musia plne uvedomiť svoju skutočnú úlohu, ktorou je podľa § 2 ods. 10 štvrtá veta Trestného poriadku **s rovnakou starostlivosťou objasňovať okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech**, a v oboch smeroch vykonávať dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie. Rezignovanie na plnenie tejto povinnosti môže viesť (a spravidla aj vedie) k deformáciám pri presadzovaní spravodlivosti prostredníctvom trestného konania.
- Každé trestné konanie môže byť predmetom otvorenej verejnej diskusie a aj legitímnej kritiky. Napriek tomu je potrebné dôrazne odmietnuť akékoľvek neprimerané a dehonestujúce útoky voči sudcom, prokurátorom, policajtom, ale i advokátom. Demokratická spoločnosť musí rešpektovať slobodu prejavu, no súčasťou jej fungovania musí byť aj základný **rešpekt voči justičným orgánom a ochrana ich predstaviteľov pred neprimeranými atakmi (najmä od predstaviteľov iných zložiek štátnej moci), ktoré môžu byť až prostriedkom neprípustného nátlaku na ich rozhodovanie, resp. výkon ich povolaní.**
- **K inštitútu spolupracujúceho obvineného, tzv. kajúcnikov:**
 - Inštitút spolupracujúceho obvineného, resp. svedka je významným procesným nástrojom v boji proti organizovanému zločinu. Presadzovanie verejného záujmu na odhalovaní závažnej trestnej činnosti a potrestaní jej páchatelov však nesmie viesť k porušeniu Ústavou Slovenskej republiky a medzinárodnými dohovormi chráneného práva na spravodlivý proces.
 - Preto k využívaniu inštitútu spolupracujúceho obvineného, resp. svedka musia orgány činné v trestnom konaní a súdy pristupovať zvlášť obozretne, a to vzhľadom na zvýšené riziko účelovosti výpovede takejto osoby výmenou za ponúknuté alebo získané výhody, ktoré v podmienkach Slovenskej republiky zahŕňajú až možnosť zastavenia trestného stíhania spolupracujúceho obvineného.
 - V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú vo svojej rozhodovacej činnosti zohľadňuje aj Ústavný súd Slovenskej republiky, ale i Najvyšší súd Slovenskej republiky, musia byť výpovede týchto osôb starostlivo vyhodnocované už v prípravnom konaní v kontexte ostatných dôkazov, a to osobitne v situácii, ak ide o rozhodujúci usvedčujúci dôkaz.

JUDr. František Mozner, Najvyšší súd Slovenskej republiky

JUDr. Jozef Kandra, Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

JUDr. Martin Puchalla, PhD., Slovenská advokátska komora

doc. JUDr. Eduard Burda, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

prof. JUDr. Sergej Romža, PhD., Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta

prof. JUDr. Jozef Čentéš, PhD., Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

prof. JUDr. Tomáš Gřivna, Ph.D., Univerzita Karlova v Prahe, Právnická fakulta

JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D., Univerzita Karlova v Prahe, Právnická fakulta

